

A ZÖLD POSZTÓN

A zöld posztónak éppen úgy vannak diadalmas hadvezérei és névtelen közlegényei, mint a világ minden más csataterének. Csakhogy ezen a téren ritkább a váratlan karrier és senki nem hordja borjújában a marsallbotot. Annál gyakoribb a gyors letörés, a megbánás és fogadkozás: »soha többé«. A néplélek humora nemhiába nevezte el a kártyát az ördög bibliájának, a tapasztalat szerint vonzóereje olyan nagy, mint minden egyébé, ami »az, ördögtől származik«, lélektani törvényei pedig ugyanolyan hosszú időre szólnak, mint a biblia.

Kétségtelen, hogy a legújabb idők nem kedveznek a legendás *kártyacsatáknak*, még kevésbé annak, hogy azoknak hősei országos vagy éppen határokon túlmenő hírre vergődjenek. Először is — a régiekkel ellentétben — a festett lapok modern hősei nem kedvelik az ilyenfajta nyilvánoságot, másodsor az események erős és legyőzhetetlen versenyt jelentenek az érdeklődés frontján a kártyacsatáknak, hiszen minden ember életében,

sajnos, szinte naponta teremtenek olyan izgalmat, amelyek bőven felérnek a kártyaasztal lehetőségeivel, harmadszor pedig a feszültségek demokratizálódása, egyre szélesebb rétegekre való kiterjeszkedése ugyanakkor, amikor nagy tömeget terelt be a kártyázók rendjeibe, el is vette ennek a szórakozásnak tiltott, bűnös, homályt kereső jellegét.

A kártyázásból lassan-lassan *népmulatság* lett és a világhírű színésznők, automobilgyárosok és indiai hercegek helyét, akik a francia Riviera kaszinóiban vívták milliós csatáikat, nagyon sok ember érdeklődésében elfoglalta saját ismerőseinek sora, saját kártyapartija, ahol ugyan nem legendás milliók, de néha nagyon is vérre menő pengők sorsa dől el.

Ha a gyakorlati lélektan el nem mulasztotta volna ennek a feladatnak elvégzését, már régen világosságnak kellett volna derülni arra a kérdésre, hogy mi teszi egyformán vonzóvá, kedvelté és izgalmai mellett is pihentetővé azokat a játékokat, amelyek az utolsó évtizedben úgy rohanták meg a fehér emberiséget, egyszerre öt világrészre kiterjedő fronton, mint ahogy régebben a szörnyű járványok törtek elő minden előzetes figyelmeztetés nélkül kikutathatatlan rejtékhelyeikről. Csak egyedül a *pénzszerezés* lehetősége tette volna? Alig hihető. A könnyű és váratlan pénz egyre ritkább és eltűnő tüneményé változott a zöld posztó világában is; a legtöbb kártyás tudja, hogy a nagy játékkaszinók legendás nyereségei és veszteségei a mesék birodalmába tartoznak, mert ezek éppen olyan számtani alapokon nyugvó üzleti vállalkozások, mint — mondjuk — a biztosítóvállalatok és előre tudják, hogy a beléjük fektetett tőke mek-

kora kamatjövedelmet hoz évente. Ettől eltekintve: mindenkinek, aki kártyázik, saját tapasztalatai is vannak, amelyek azt mutatják, hogy nagy, komoly pénzt *nyerni*, néhány egészen kivételes esettől eltekintve, semmiféle kártyajátékon nem lehet, hogy az ember a nyereségét mindig visszaadja és biztosan ráfizeti erre az időtöltésre — a rendkívül értékes és másra is remekül felhasználható időn kívül — mindazt, ami »üzemköltség« címén velejár a játékkal.

Nagy kártyások, híres nyerők országos tisztelettel övezett nevű zöldposztó-matadorok őszinte vallomásai szerint a kezdő kártyás átka az, ha nyer. Ilyenkor, mintha csak tényleg valami alvilági hatalom intézné kellő rosszindulattal a sorsát, beleszédül abba a lehetőségbe, hogy mi lenne, ha ez mindig így folytatódna — és megállást már akkor sem tud idegeire ráparancsolni, ha látja, hogy a vágyalom a valóságban éppen ellenkezőre fordult, hanem ilyenkor, mint mondani szokták, *megy a pénze után*.

Persze: az esetek kilencvenkilenc százalékában hiába.

Nem egészen alap nélkül való az az általában elterjedt hiedelem sem, hogy a kártyázásnál mindenki *megmutatja igazi énjét*. A legtöbb ember abban a pillanatban, amikor leül a játék mellé, annyira teljesen belemerül ebbe a kesernyés élvezetbe, hogy nem marad már idegereje természete kellemetlenebb oldalainak fékentartására. Aki az élet minden más vonatkozásában sikeresen titkolta el kötekedő, izgága vonásait, most leleplezi magát; aki képes volt arra, hogy leplezze kicsinyességet, hepciás természetét, most szint vall. Tudják ezt maguk a játékosok is, akár szelíd brid-

zset, akár vérforraló pókért szoktak játszani és mosolyukban kis öngúnnal vallják be, hogy a rmai fiatalság nagy előnyben van a régi felett: ha házasodik, nem vesz többé zsákban macskát. A strandon megismerhetik egymás testét, a kártyaasztal mellett pedig összes rossz tulajdonságaikat.

A házasodás azért mégsem megy ki a divatból. Lehet, hogy a fiatalok annyira vitték az egészséges szkepszist, hogy már annak sem hisznek, amit saját szemükkel látnak?

Férj és feleség a legritkább esetben szeret együtt játszani, noha például éppen az előbb is említett bridzsnél páratlan előny lenne számukra az összezokottság, mint azt a világ leghíresebb párja, a méltán elismert *Culberison*-háaspár is bizonyítja. Csakhogy ők az a bizonyos kivétel, amely erősíti a szabályt és minden gondos háziasszony tudja, hogyha házaspárokat hív meg, legalább két asztalról és két külön szobáról illik gondoskodni, mert különben a férj (vagy a feleség) még a másik asztalhoz is átveszezsik.

Az elegáns kártyás: olyan jelző, amit a legkevesebb ember érdemel ki s amire a legtöbben áhítoznak. Csúnya véstőnek lenni bizony kínos dolog, de semmivel sem kellemesebb, ha valakiről azt mondják a háta mögött, hogy csúnya nyerő. Tudni kell elviselni a sors forgandóságát. Aki nyer, ne dicsekedjék vele, ne bosszantsa partnereit, hiszen biztos, hogy úgy is fordul majd, hogy neki lesz alkalmja a többiek multságát pénzelni. Aki veszít, pénzével együtt ne veszítse el sem jókedvét, sem udvariasságát, mert könnyen előfordulhat, hogy észre sem veszi és már olyan kárt okozott vele saját magának is, ami

jóval több, mint amennyit pengőkben ki lehetne fejezni.

Az amerikai aranyláz ideges éveiben, amikor hatalmas kalandorok mellett a világ söpredéke is megrohanta a Yukon és Klondyke völgyét, hogy áldozatul essék a gyors meggazdagodás vágyának, az »aranyvárosokban« természetesen vadul tombolt a kártyaláz. Az aranyásók, ha hosszú hónapok leírhatatlan szenvedései és erőfeszítései után megpihentek, keresetük legnagyobb részét könnyű kézzel dobálták szét, nem éppen skót értelembe, itatra és nőkre, no meg kártyára. Minden bárban állandó bankok dolgoztak és a nagy házárjátékok, köztük első-sorban valamennyinek királya, a lélektannal dolgozó póker, megállás nélkül őrlő malmokként ál-

landó üzemben voltak. Ezekben a füstös, lázas helyiségekben tanulták meg a játék résztvevői —

és nyomukban az egész kártyázó emberiség — azt a törvényt, hogy *senkinek az arcán nem szabad meglátszani, mi van a kezében*. Azok a játékosok, akik tudták, hogy nem parancsolnak eléggé vonásaiknak, nagy, zöld ellenzöt tettek a homlokukra, mint az erős villanyfényben dolgozó bankpénztárosok, korrektorok, ékszerszólók s arra hivatkozva, hogy szemüket védik a szokatlan fény ellen, elrejtették arcukat. Persze, a játék gyakran olyan magasságokba lendült, hogy már a hangjuknak sem tudtak parancsolni és mégis csak elárulták a féltve őrzött titkot, hogy tulajdon-

képpen semmi sincs a kezükben, csak »blöffölni« igyekeznek az ellenfelet.

A klondykei aranyásók zöld ellenzője kiment a divatból, de megmaradt a mozdulatlan arc előnye, a jó idegek, a korrekt viselkedés biztos pozíciója, mint tanulság az egész kártyázó emberiség számára. Azok a bizonyos legendás angolok, akikről a nagy nemzetközi kaszinók kezdő vendégei mindig hoznak magukkal egy-két történetet, nem minden esetben teljesen a fantázia szüleményei. Tényleg megjelenik a világnak minden nagy kártyahelyén egy-két angol úr, akinek szmokingja soha nem gyűrött, ingmelle be nem horpad, hangja meg nem remeg, arca el nem torzul, akárhogyan fordul is a szerencse kereke. Persze, ezek az ideális játékosok éppen úgy lehetnek angol lordok, mint amerikai olajkirályok, vagy esetleg ausztráliai kalandorok és újzélandi hamiskártyások. Az angol társalgási nyelvben fogalommá vált a »póker-arc«, a semmit el nem áruló, egyforma és nyugodt kifejezés, ami mindig elismerő jelző és biztos jele annak, hogy a játékos a legrosszabb esetben sem veszíthet többet, mint a kockáztatott pénzt, semmi esetre sem veszítheti el játékostársainak vagy a nézőknek megbecsülését és szimpátiáját.

Természetes, hogy az ilyen nyugodt, udvarias és érdektelenséget színlelő magatartás elsősorban idegek és önfegyelem kérdése, természetes, hogy ma, amikor a kártya esténként és délutánoként sok millió kézben forog szerte a világon, a zöld posztó vagy a foltos abrosz mellé telepednek a züláltabb idegűek, a gyengébb önuralmúak milliói is. Ezekről senki meg nem kívánhatja, hogy egyszerre angol lordokká változzanak át — de nekik sem szabad azon megsértődni, ha valaki kijelenti,

hogy nem hajlandó velük játszani, vagy elhagyja az asztalt, ha viselkedésük nem tetszik. Ebben a tekintetben azután a *kártya illemtana* nem tesz különbséget nők és férfiak között. Abban a pillanatban, amikor a nő megkívánja a férfitől, hogy vele szemben éppen úgy kiegyenlítse veszteségeit, mint ahogy férfikkal szemben teszi, önként kell lemondania a nemével járó és az élet legtöbb ágában úgysis szerencsésen egyre gyengülő előjogairól. Az apró és épolyan gyakori, mint ellenszenves csalafintaságokra rámutatni, azok ellen védekezni nem udvariatlanság a hímnemű partner részéről sem; az a nő, aki bele-belekukkant ellenfele lapjába, oktalanul sértődik meg, ha az ellenfél szorosán maga előtt tartja lapjait és úgy fordul, hogy ezzel a mozdulattal egyszersmind enyhe rendreutasítást is kifejez.

A kártya udvariasságának különben van egy rendkívül egyszerű, kellemes, kényelmes és minden félreértést eleve kizáró módszere. Minden játéknak megvannak a maga szigorú szabályai: tessék ezekhez úgy alkalmazkodni, mint az írott és Íratlan törvényhez — vagy még annál is szigorúbban. Ha mi magunk is hozzászokunk és társaságunk tagjait is hozzászoktatjuk ahhoz, hogy a szabályokat minden körülmények között meg kell tartani, az áthágásukért járó büntetéseket mindig meg kell fizetni és meg kell követelni, a félreértések, veszedései lehetőségek és kellemetlenségek nagyobbik felét minden személyes él nélkül előre kiküszöböltük. A sakkozók egészen természetesnek találják, hogy a »*pièce touchée*« szabálya létezik: aki megérint egy figurát, anélkül, hogy előbb bejelentette volna: »*igazitok*«, köteles azzal lépni, még ha az a biztos veszteséget is jelenti számára. Ezt az

abszolút szabálytiszteletei még inkább bele kell vinni, minden kártyázó ember közös érdekében, a kártyaszobák, klubok, magánlakások összejöveteleinek szellemébe is, mert elejét veszi a vitáknak, kiküszöböli a sértődöttséget és megteremti az anynyira nélkülözhetetlen *kártyafegyelem-nek* legelső alapjait.

Az egyik rendkívül előkelő budapesti kaszinóban történt, nem is olyan régen, egy eset, amely kiáltó példája annak, hogy mit jelent ez a szabálytisztelet és fegyelem. Hajnal felé járt az idő, a helyiségek kiürültek, a legtöbb teremt ki is szellőztették már a komornyikok és elérkezett az a periódus, amikor a játékosoknak a kaszinó szabályai értelmében hozzájárulást kell fizetni a személyzet és a világítás túlórázásához. Egyetlen asztalnál folyt még a játék, szokatlanul nagy alapon és nem is váltakozó hadiszerencsével, mert egyetlen úr fizette az összes többiek nyereségét. És éppen ennek a balszerencsés játékosnak adott ebben a pillanatban a szeszélyes sors egy szinte páratlan lehetőséget: egy csapásra mindent visszanyerhetett volna, mert partnerei is nagy lapot kaptak és a pókerben a kassza hallatlanul megnőtt. Az egyik partner végre kilépett és letette lapjait, ezzel jelezvén: hogy nem vesz részt tovább a licitálásban, ugyanakkor pedig egy másik játékos szivart kért a komornyiktól. A fáradt inas kezében megbillent a tálca, amelyen égő gyertyát tartott a szivar elé és pár csepp forró viasz ráhullott a balszerencsés kártyás kezére, aki fájdalomban és meglepetésben ledobta lapjait, amelyek ráestek az előbb ki-vált partner lapjaira.

Az egyik partner kijelentette: az osztás ezzel érvénytelenné vált, lapokat válogatni nem szabad.

A másik azt ajánlotta: az a játékos, aki már érdektelen, mert előbb kilépett, válogassa ki a saját lapjait és azt adja vissza a balszerencsés partnernek, ami marad. Döntőbíróknak felkérték az egyik előkelő kibicet, aki vállat vont:

— Sajnálom, — mondta — a szabály: szabály. *összekeveredett lapokkal nincs további játék.*

A döntésbe mindenki szó nélkül belenyugodott, noha a játékosok között legalább ketten voltak, akiknek döntő jelentőségű lehetett volna ez a nyereség.

Nem udvariatlanság a kártyaasztalnál, ha bárki bármilyen kérdést intéz a másikhoz — egy-egy játszma lezárása után. *Játék közben beszélni* csak nagyon bizalmas baráti körben lehet, de itt sem illik, sőt veszedelmes, mert fegyelmetlenséghez szokik az ember és nem tudja szó nélkül megállani a dolgokat akkor sem, ha idegenekkel kerül össze. Vitatkozni még azokon a bizonyos határokon belül sem szabad, kivéve azt a ritka esetet, ha olyan játék folyik, aminek kidolgozott elmélete van, az egyik partner elismerten jobb a többinél és az egész játéknak bizonyos fokig oktató jellege van. Az angol kártyás — hogy ismét a jó modor és önfegyelem klasszikus példájánál maradjunk — partnerének minden cselekményét megköszöni, hibájáért soha felelősségre nem vonja, amíg az asztalt mindketten el nem hagyták, ha viszont úgy látja, hogy ő követett el hibát, azonnal jelentkezik és azt mondja: *sajnálom, partner.* Ezt a bocsánatkérészerű kijelentést végleges elintézésnek tekintik és arról a témáról többé beszélni sem illik ... Itt csak néhány apróságot említettünk meg, kapásból és kiragadva, de vájjon hány magyar kártyás van, aki meg tudná tartani ezeket a szabályokat,

ezernyi más, bonyolultabb rokonukról nem is szólva?

Nézzünk csak körül saját társadalmi körünkben, ismerőseink sorában: nem azok-e a *legkedveltebb partnerek*, akik legjobban közelítik meg mindazt, amit a kártyaasztal udvariasságának lehet nevezni? Ezeket mindenki vita nélkül elfogadja, ezekkel mindenki minden játékot szívesen vállal, ezek nincsenek soha kitéve annak, hogy valahol kimaradnak a szórakozásból, mert mások ürügyet keresnek arra, hogy őket elkerüljék. Már pedig annak, aki idegei csillapítására éppen a kártyajátékot találja a legalkalmasabb eszköznek, nincsen kínzóbb tantaluszi büntetés, mintha elesik kedvenc szórakozásától, amikor már előre beállította magát rá és idegileg felkészült, hogy most játszani fog. A vitázó, veszekedő vagy éppenséggel nem vitathatatlanul korrekt játékos mindig ki van téve annak, hogy kénytelen megsértődni, ami szintén nem tartozik az élet kellemességei közé.

A kártya-hullám, amely az utóbbi évtizedben elborította a fehér ember világát, a jelek szerint nem gyengül, sőt igazi dagálya még csak most kezdődik. Egyre újabb és szélesebb rétegek kapcsolódnak bele a játékba, köztük olyanok is, akiknek hosszú esztendőkre lesz szükségük, amíg elérkeznek a közömbösödés különböző fokaira. Nem felesleges tehát tisztában lenni az egyes népszerű játékokkal, még kevésbé felesleges megismerni azokat a szabályokat, amelyek a szórakozást megtartják a multság keretei között és nem engedik újabb és újabb idegeskedési, összekoccanási felületté romlani. Persze, azok, akik azt képzelik magukról, hogy kívül vagy felül állnak ezeken a szabályokon, mindaddig nem fogják belátni tévedésü-

ket, amíg valami komoly, súlyos kellemetlenség nem éri őket. Majd csak akkor fogják elhinni, hogy ennek is, mint a legtöbb apró bajnak, ami az ember életét ezekben a nehéz időkben még jobban megnehezíti, sötétté és kellemetlenné teszi, saját maguk az okai.

